

Akikért nem szólt a harang

GÖHR KÁROLY, ADA, LENIN U. 65. – Azokról a névtelen emberekről szeretnék megemlékezni, akik ma is jeltelen sírban nyugszanak, és ma már csak a távoli hozzátartozók tudják, hogy azért haltak meg ítélet nélkül, ártatlanul, mert magyarok voltak.

Jómagam a „dicső” szovjet felszabadító hadsereg ebvonalásakor születtem, és ezért a szüleim gyakran mondogatták nekem: téged, fiam, bizony, az oroszok hoztak, nem a gölya. A történet azokról szól tehát, akiket állati módon megkínóztak és kivégeztek. A szovjet és a partizán csapatokhoz csatlakozó potyalesők irigyelték a magyarok ingóságait, lovaikat vagy egyéb dolgaikat, vagy csak egyszerűen haragban voltak velük, lehet, hogy egy lány miatt, tehát sok magyar embert a faluból összefogtak, bevitték és lecsukták őket az akkori orvosi ház alagsorában, és ott a pincében brutális kínoknak vetették őket alá.

Bátyám, aki akkoriban 9 éves gyerkőc volt, és mivel a keresztapját is lecsukták, gyermekük nem lévén, keresztanyja úgy gondolta, hogy az lesz a legjobb megoldás, ha ez a kislány hordja be az ebédet a keresztapjának. Az ideiglenes partizán hatalom ugyanis nagylelkűen megengedte, hogy ezeknek a szerencsétleneknek hozzátartozóik bevihetik az ebédet. Más lapra tartozik, hogy sokuknak már az első napon minden fogát kiverték, szájuk feldagadt a sok veréstől, és az ebédjüket sem tudták elkölteni. Amikor a bátyám az ebédet vitte, a partizán őr, nem tudván, hogy kihez megy a gyerek, mindig azt mondta neki: Gyere, beengedlek apádhoz!

Az utolsó napon, október közepén, az én bátyán érintetlenül hozta vissza a kosárban bevitt ebédet, de a szalvétá, amellyel az le volt takarva, csupa vér volt. Bátyám azt mondta, hogy keresztapjának az orrából, szájából folyt a vér, és miután megtörölte magát, ettől lett az véres. A rá következő éjszakán kocsikon kivitték őket az akkori úgynevezett dögtemetőbe, hová a faluból az elhullott állatokat temették, megásatták velük a maguk sírgödörét, és belelövöldözték őket.

Nekem a szüleim azt mesélték, hogy a sortüzet egy orosz nő adta le, és volt, akit élve temettek el, mert a gölyő nem találta úgy el, hogy a szerencsétlen azonnal kiszenvedjen. Később, amikor a határnak ezen a részén mentünk ki a határba dolgozni, ezeken a jeltelen sírokon mindig volt friss virág. Termé-

szetesen éjnek évadján tették oda a kivégezettek hozzátartozói, mert erről évtizedekig nem volt szabad sem beszélni, sem hivatalosan megemlékezni. Sajnos annyi év távlatából szülőfalumban ma sem, amikor erről már őszintén lehetne beszélni, nem akad egy ember vagy csoport sem, hogy emléket állítson és hogy tisztára mossa ezeknek az embereknek a nevét és a becsületét, akikért sajnos még a harang sem szólt!

Születtem Csókán, ahol 1944-ben mindez megtörtént.

A Közös Íróasztalunk rovatban közölt levelek nem feltétlenül a szerkesztőség álláspontját tükrözik. A szerkesztőség fenntartja a jogot arra, hogy az olvasók leveleinek tartalmán nem változtat, azokat rövidíti és szerkeszti.

E-mail: KOZOS@MAGYAR-SZO.CO.YU

Ne feledjük el hőseinket!

A 48-as magyar szabadságharcban a magyarokon kívül külföldi születésű tisztek is részt vettek. Morvaországi, cseh-német, francia-hugenotta, angol, galíciai lengyel és német tisztek. A világosi fegyverletételt követően előbb török szolgálatban állva harcoltak az oroszok ellen, majd Garibaldi oldalán, végül pedig az olasz királyi hadseregben nyertek magas katonai beosztást. Ezek közé tartozik Abdurrahman török őrnagy, azaz Eberhardt Károly, Ali effendi, azaz Galambosi Kiss József, aki Bemmél, Frits Gusztávval és Stein Miksával az erdélyi hadszíntérről menekült a véres megtorlás elől török földre. Török katonai szolgálatba álltak valamennyien. Később a piemonti hadseregben harcoltak az osztrákok ellen. Stein Maximilian (Miksa) báró bécsi születése és nemesi rangja ellenére magyar honvéd ezredesként harcolt 48-ban a császáriak ellen. A megtorlás elől ő is Törökországba emigrált, és Ferhad pasa néven már 1850-től tábornok volt. Az angol származású Guyon Richárd, akit a szabadságharcban a branyiszközi hősként ismerhettünk meg, részt vett a krími háborúban. Kruzsíd pasa néven tábornokként tisztelik a törökök. Osztrák bérgyilkosok végeztek vele. Kohlman József honvéd ezredes a Jelasics elleni sereg vezérkari főnöke, Bemhez hasonlóan a muzulmán vallásra is áttért. A krími háború idején Fejzi pasa néven már tábornok. Frits Gusztáv, Damjanich segédtisztje, honvéd őrnagy, az emigráció után mint Iszkander bej harcolt tovább. Bangya János a Zrinyi önkéntesek kapitánya a komáromi vár feladása után a Boszporuszon túlra emigrált. Mohamedként ezredes Mehmet bej lett a török hadseregben. Woroniecki József herceg az erdélyi lengyel légió parancsnoka, honvéd őrnagy. Emigráció után Jusuf bej néven alezredesként harcolt a török hadseregben. Kossuth az emigrációban tüntette ki. 1861-től Oszmán bej néven ezredes. Illinszki Alexander gróf, honvéd őrnagy, Törökországban mohamedán hitre tért. Szkender bej néven tábornok lett. Bem József, a galíciai születésű lengyel, a szabadságharc legnevesebb tábornoka, emigráció után Murat Pasa, török tábornokként harcolt tovább az oroszok ellen.

Wepler August Ludwig német származása ellenére honvéd ezredes volt a magyar szabadságharcban. Tefik bej néven ezredes lett a török hadseregben. E hősök közül legtöbben török földben nyugszanak. Március idusán rájuk is gondoljunk, amikor egy-egy emlékműnél elhelyezzük az emlékezés és a kegyelet virágait.